Bjørn Ivar Kruke

Universitetet i Stavanger

Langsiktighet og helhetlig tankegang, kompetansebehov og samarbeid om beredskap og krisehåndtering

NOU Norges offentlige utredninger 2023: 17

Nå er det alvor

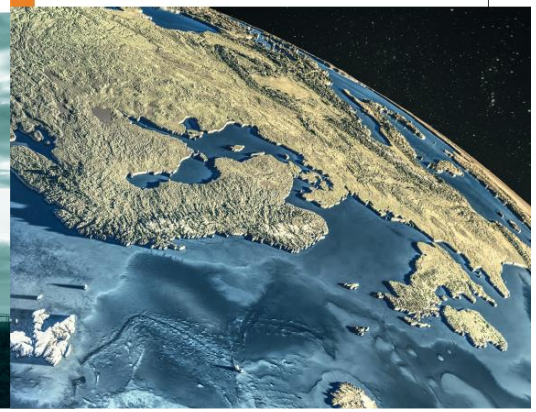
Rustet for en usikker fremtid

NOU Norges offentlige utredninger 2023: 14

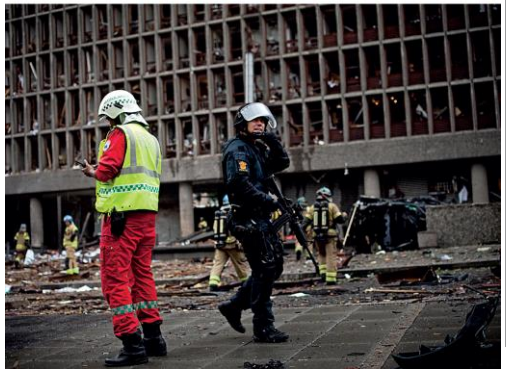
Forsvarskommisjonen av 2021

Forsvar for fred og frihet

NOU Norges offentlige utredninger 2012: 14

Rapport fra 22. juli-kommisjonen

RAPPORT

Valdresekspressen

Evaluering av myndighetenes håndtering av hendelsen november 2013

Mars 2014

dsb Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

RAPPORT

Brannene i Lærdal, Flatanger og på Frøya vinteren 2014

Læringspunkter og anbefalinger

dsb Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

POLITIHØGSKOLEN

Evalueringsrapport

Evaluering av PSTs og politiets håndtering i tilknytning til Kongsberg-hendelsen 13. oktober 2021

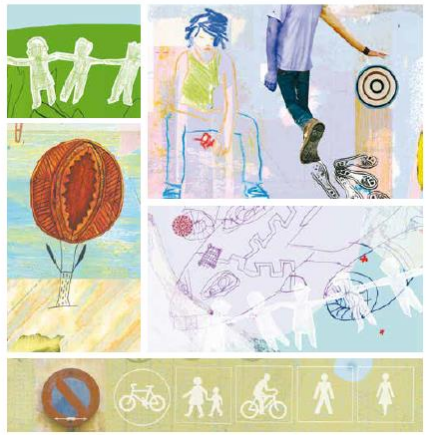

Utdanningsdirektoratet

POLITIET POLITIDIREKTORATET

Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner

Veiledning i beredskapsplanlegging

RAPPORT

Skredulykken i Longyearbyen 19. desember 2015

Evaluering av håndtering, beredskap og forebygging

dsb Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

dsb Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

TEMA

VEILEDER I KONTINUITETS-PLANLEGGING

Opprettholdelse av kritiske funksjoner ved høyt personellfravær

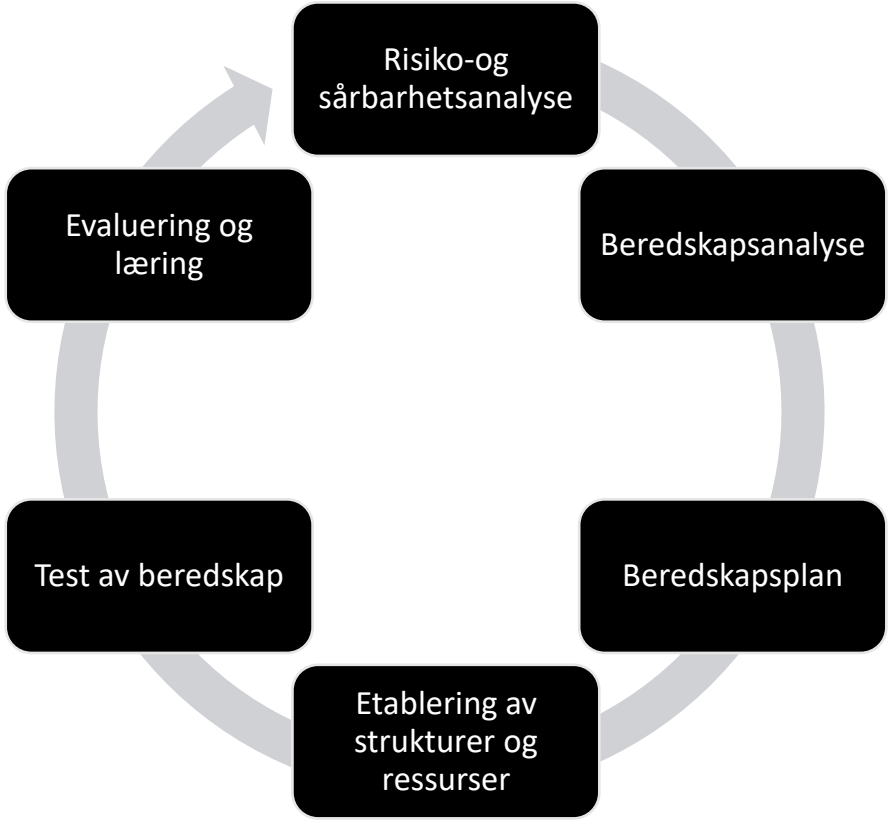
Beredskap

VÆR BEREDT

Kunnskapen og kapasiteten utviklet av myndigheter, respons- og gjenopprettingsorganisasjoner, lokalsamfunn og enkeltpersoner for effektivt å forutse, respondere på og komme seg fra virkningene av sannsynlige, forestående eller nåværende katastrofer (UNISDR)

Beredskap – håndtere den risiko vi ikke kan forebygge – håndtere restrisiko (Kruke 2015).

Utfordringsbildet – krise

- Klimakrise
- Naturkrise
- Epidemier - pandemier
- Krig og konflikt
- Sammenbrudd i teknologiske systemer:
  - Digitaliseringens bakside
  - Hybride trusler
- Store ulykker eller branner
- Terrorangrep
- Sult
- Massemigrasjon
- Komplekse humanitære kriser

Perioder med uro og kollektiv stress, som forstyrrer hverdagen og truer sentrale verdier og strukturer i et sosialt system i uventede og ofte uforståelige måter.

(Rosenthal, Charles, 't Hart 1989)

En type krise, som f.eks. sult, kan eskalere til mer sammensatte kriser!

Akutte kriser versus krypende kriser

En hendelse som har potensial til å true viktige verdier og svekke en organisasjons evne til å utføre viktige funksjoner.

(St.meld. No. 17 (2001-2002), 2002)

Universitetet i Stavanger

WEF – globale risikoer i de neste 10 år – alvorlighetsgrad (Global Risk Report 2022)

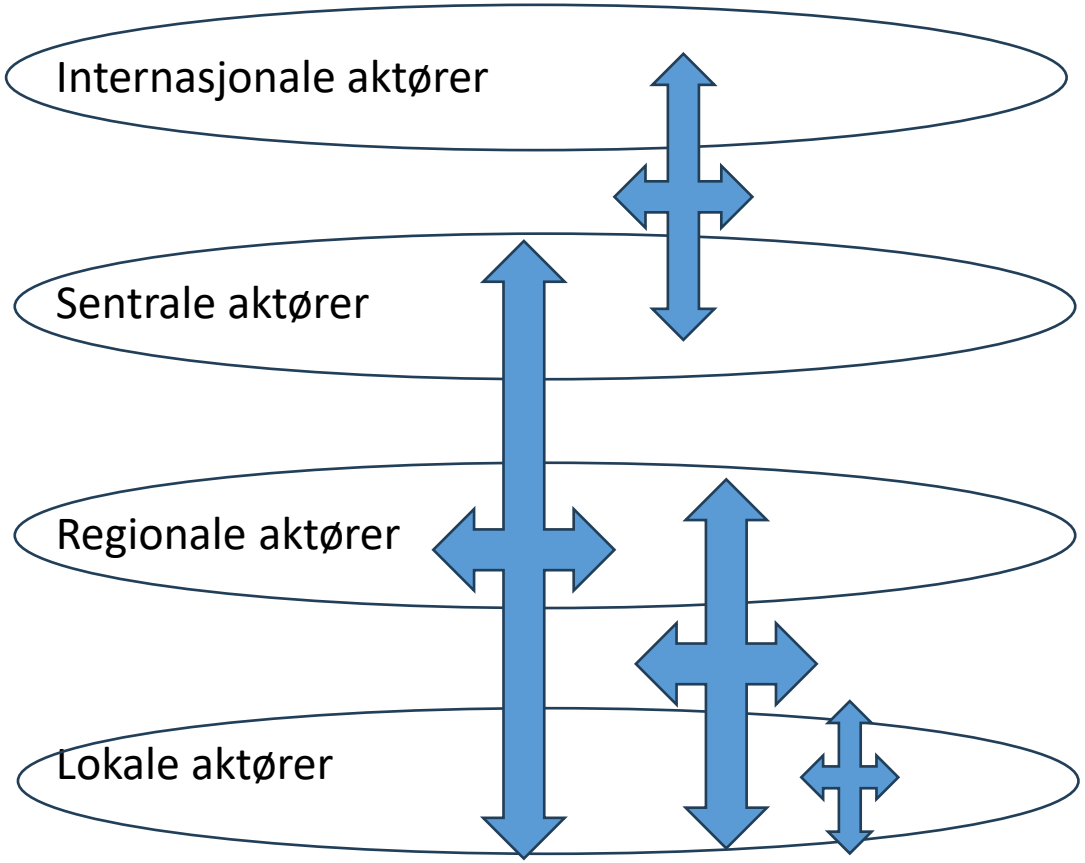
1. Feilslått klimahåndtering
2. Ekstremt vær
3. Tap av biomangfold
4. Forvitring av sosial samhørighet
5. Levebrødskrise

Russland er den største utfordringen for Norge…

(NOU 2023: 17)

Aktører og samvirke i beredskap og krisehåndtering

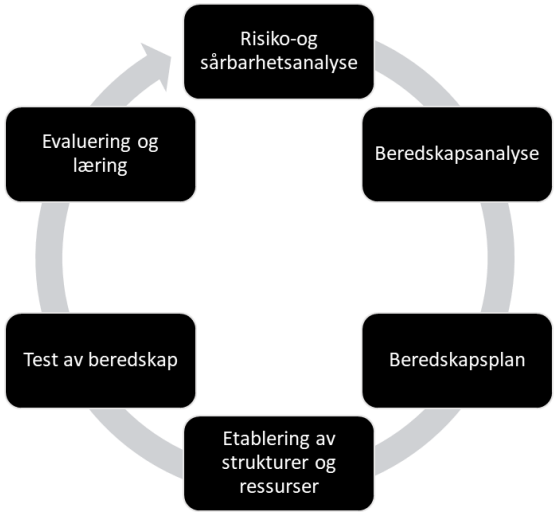
Universitetet i Stavanger

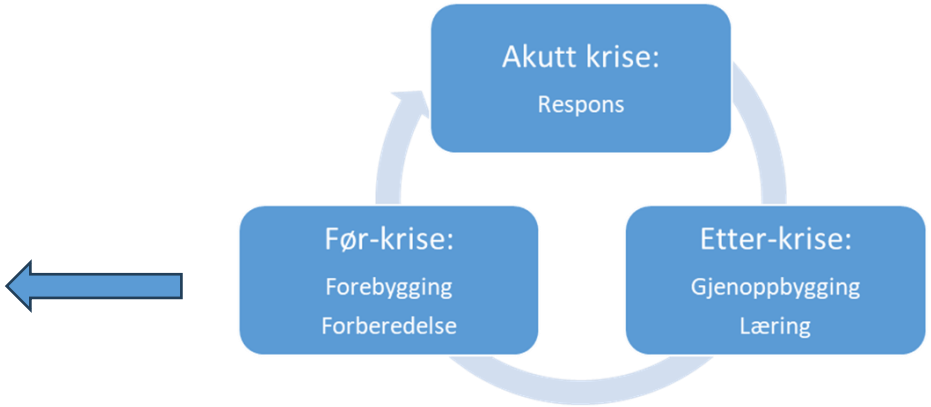
Jobbe sammen

- Utnytte nasjonens samlede ressurser
- Koordinering – ledelse av avhengighet – management of dependencies (Malone & Crowston, 1994)
- Samvirke
- Samordning
- Samvirkeaktører
- Liaisoner

Samvirkeprinsippet stiller krav til at myndighet, virksomhet eller etat har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering (MeldSt 29 (2011-2012)).

Universitetet i Stavanger

Samvirke - samarbeid

- Gjør vi dette?
- Øver vi dette?
- Hvem fører tilsyn med kvaliteten – evaluerer kvaliteten?

Kompetanse

Klar til å møte hva?
Hva slags kompetanse?

«Men nu, da faren kan bli større, er vi nu et samlet vaakent folk, ferdig til aa møte alle farer med opbud av vore ytterste evner?» (Fridtjof Nansen (1915). Før det blir for sent) [NOU 2023: 14 Forsvarskommisjonen]

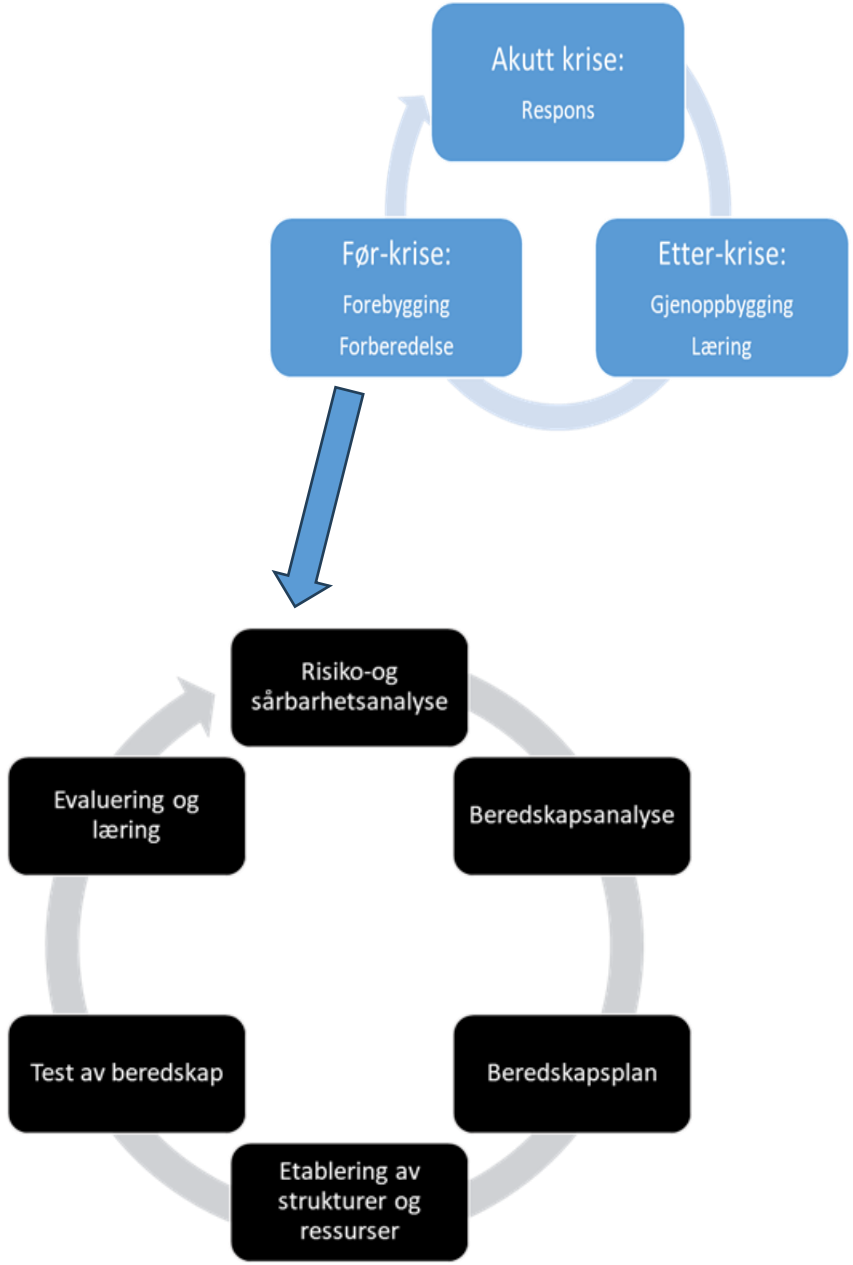
Utnytte samfunnets samlede kompetanse best mulig: sivil-militært, offentlig-privat, nasjonalt-internasjonalt (NOU 2023: 14).

Styrke kompetansen om sikkerhet, forsvar og beredskap i hele befolkningen (NOU 2023: 14).

Kompetanse: evnen til å løse oppgaver og mestre utfordringer i konkrete situasjoner.

Kompetanse

- Har vi dette? Er dette informerte prosesser?
- Øver vi dette?
- Hvem fører tilsyn med kvaliteten – evaluerer kvaliteten?

Krypende kriser (Boin mfl 2020)

- En krypende krise er en trussel mot utbredt delte samfunnsverdier eller livskritiske systemer som utvikler seg over tid og rom, er varslet av innledende hendelser, underlagt varierende grad av politisk og/eller samfunnsmessig oppmerksomhet, og delvis eller utilstrekkelig adressert av myndighetene.

- Har ikke en klar start - lang inkubasjonstid
- Har ofte ikke en klar slutt

Krypende kriser
Fra mindre hendelser til katastrofer

- Flom
- Orkan
- Ras
- Skred
- Tørke

Mindre uønsket hendelse

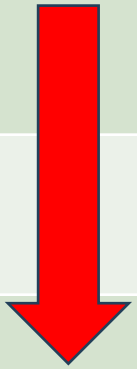
Krise

Katastrofe

Uønskede hendelser: omfang, ressursbehov og mobilisering

Uønsket hendelse	Omfang	Ressursbehov	Mobilisering
Ulykke	X	X	Lokal
Krise	XXX	XXX	Lokal Regional
Katastrofe	XXXXX	XXXXX	Lokal, Regional, Nasjonal, Internasjonal

Kriser - grå neshorn eller sorte svaner?

Sannsynlig, stor innvirkning, men forsømt trussel

(Michele Wucker)

En uforutsigbar hendelse som er utover det som normalt forventes av en situasjon og kan ha alvorlige konsekvenser.

(N. Taleb)

Takk for oppmerksomheten!

Bjørn Ivar Kruke
bjorn.i.kruke@uis.no

Professor samfunnssikkerhet
Universitetet i Stavanger